

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتَى
إِنَّ رَبَّهُ لَسَدِيدٌ
إِلَىٰ عَرْشِهِ الرَّحِيمُ
الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ
تُحْمَلُهُ الْمَوَاقِبُ
فِي يَوْمٍ تَكُونُ
الْمُوجُ كَالْغُلَّةِ
الْمُطْرَقِ
إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ
رِجْسَكُمُ يَا أَيُّهَا
الْمُؤْمِنُونَ إِنَّمَا
يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ
عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَكْثَرُ
وَأَنْ يُذْهِبَ اللَّهُ
عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَكْثَرُ
وَأَنْ يُذْهِبَ اللَّهُ
عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَكْثَرُ

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

(گروه آموزشی گفتاردرمانی)

رساله دکتری

رشته گفتاردرمانی

عنوان:

بررسی ماهیت و ویژگی‌های الکتروفیزیولوژیک فرایندهای دستیابی واژگانی
در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان

نگارنده:

لیلا قسیسین

استادان راهنما:

دکتر فریبا یادگاری

دکتر محمدعلی نظری

استاد مشاور آمار:

دکتر مهدی رهگذر

زمستان ۱۳۹۳

شماره ثبت : ۶۰۰-۲۰۹

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

تاییدیه اعضای هیات داوران

خانم لیلا قسیسین

دانشجوی رشته: گفتاردرمانی مقطع: دکتری به شماره دانشجویی: ۸۸۱۶۹۸۰۰۱ از پایان نامه خود تحت عنوان:

" بررسی ماهیت و ویژگیهای الکتروفیزیولوژیک فرآیندهای دست یابی واژگانی در بیماران زبان پریش روان و ناروان"

در تاریخ: ۹۳/۱۱/۱۴ در حضور هیات داوران دفاع نموده و بر اساس مصوبات شورای تحصیلات تکمیلی نمره (۱۹/۹۰) با امتیاز: عالی به ایشان تعلق گرفت.

هیات داوران

۱. استاد راهنما: سرکار خانم دکتر فریبا یادگاری
۲. استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمد علی نظری
۳. استادمشاور آمار: جناب آقای دکتر مهدی رهگذر
۴. اساتید داور: سرکار خانم دکتر مرضیه صنعتی
جناب آقای دکتر محمد کمالی
سرکار خانم دکتر نیکتا حاتمی زاده
جناب آقای دکتر اصغر دادخواه
۵. مدیر گروه: سرکار خانم دکتر فریبا یادگاری
۶. کارشناس تحصیلات تکمیلی: سرکار خانم هما صبور

تعهد نامه چاپ مطالب و مقالات مستخرج از پایان نامه/رساله دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

با عنایت به اینکه هر گونه مقاله استخراج شده از پایان نامه یا رساله و/یا چاپ و انتشار بخشی یا تمام مطالب آن مبین قسمتی از فعالیتهای علمی- پژوهشی دانشگاه می باشد، بنابراین اینجانب **لیلا قسیسین** دانش آموخته رشته **گفتاردرمانی** متعهد می شوم که موارد ذیل را کاملاً رعایت نمایم:

۱. در صورت اقدام به چاپ هر مقاله ای از مطالب پایان نامه/رساله، خود را بعنوان دانش آموخته دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی و مقاله را برگرفته از پایان نامه دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی معرفی نموده و از درج نام و آدرس دیگر خودداری کنم.

۲. در صورت اقدام به چاپ بخشی از/یا تمام پایان نامه یا رساله خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به اطلاع "انتشارات" و "دفتر تحصیلات تکمیلی" دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی برسانم.

۳. در صورت اقدام به چاپ هر گونه متن علمی اعم از مقاله، کتاب، ب مطبعت و ... مستخرج از تمام یا بخشی از پایان نامه/ رساله خود، حتماً اسامی کلیه افرادی را که در انجام آن به صورت راهنما، مشاور، مشاور آمار و افتخاری بطور رسمی همکاری داشته اند، ذکر می کنم.

۴. در صورت اقدام به چاپ پایان نامه یا رساله در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را درج نمایم:

" کتاب حاضر حاصل پایان نامه/رساله دکتری **لیلا قسیسین** رشته **گفتاردرمانی** می باشد که در سال **۱۳۹۱** که در دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی به راهنمایی خانم **دکتر فریبا یادگاری** و آقای **دکتر محمد علی نظری** و مشاوره آقای **دکتر مهدی رهگذر** انجام و در سال **۱۳۹۳** از آن دفاع شده است."

۵. به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به انتشارات دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی اهداء نمایم. (دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.)

۶. در صورت عدم رعایت بند ۵، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی، تادیه می کنم.

۷. قبول می کنم که در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، یا عدم رعایت هر یک از مواد این تعهدنامه دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی می تواند مورد را از طریق دفتر حقوقی دانشگاه مطالبه و پیگیری قانونی نماید. اینجانب **لیلا قسیسین** دانشجوی رشته **گفتاردرمانی** مقطع دکتری **کلیه مفاد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را بدون قید و شرط قبول می نمایم، و به انجام آن ملتزم می شوم.**

نام و نام خانوادگی

لیلا قسیسین

امضاء و تاریخ

۱۳/۱/۹۴

در آغاز سپاس خدای را که توفیقش ره توشه‌ی راهم بود.

این مجموعه را به تمام آزاداندیشانی که نیک می‌اندیشند و عقل و منطق را پیشه‌ی خود نموده
و جز رضای الهی و پیشرفت و سعادت جامعه‌ی مدنی ندارند، تقدیم می‌کنم.

پس آموزگارت میجای توست دم پاش اخون احیای توست

ایوب یشابوری

این رساله‌ی ناچهر را خدمت استادان:

خانم دکتر فریبا یادگاری و دکتر محمد علی نظری که مراد نگاشتن این رساله ره‌نما بودند

و آقای دکتر مهدی رهگذر که همیشه مدیون عنایات ایشانم

با خلوص نیت تقدیم می‌کنم.

تقدیم به

روح پاک پدرم که عالم‌نزه من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را تجربه نمایم

و به مادرم، دریای بی‌کران فداکاری و عشق و به خواهر عزیزم و برادرانم

و با تشکر از خانواده‌ی ترفع (معمدی) که همواره پشتیبان من بودند.

با سپاس فراوان از گروه فارمد و مهندس کاکاوند که در نمونه‌گیری این پایان‌نامه به من کمک نمودند.

و با تشکر از گروه کفشاردمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی و گروه کفشاردمانی دانشکده علوم توانبخشی اصفهان

و در پایان با سپاس فراوان از دو یار عزیزم دکتر زهرا قیومی و دکتر رحیم‌حاجان محمدری و دوستان گرامیم دکتر فاطمه حارث

آبادی و دکتر محدثه محسن پور

چکیده

هدف: نقایص واژه‌یابی، مشکل اصلی بیماران زبان‌پریش است. درحالی‌که افراد طبیعی در کسری از ثانیه قادر به بازیابی یک واژه هستند، تکالیف مشابه در افراد زبان‌پریش ممکن است دقیقه‌ها به طول انجامد و سرانجام نیز به شکست منتهی شود. درک صحیح از مشکلات واژه‌یابی بیماران زبان‌پریش یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های بالینی است. با ارائه‌ی مدل‌های دستیابی واژگانی راه برای درک بهتر ماهیت این اختلال مهیا شده است. هدف از مطالعه‌ی کنونی بررسی خطاهای نامیدن در دو نوع زبان‌پریشی روان و ناروان از لحاظ کمی و کیفی بر اساس مدل دو مرحله‌ای و تعیین ماهیت مراحل دستیابی واژگانی در این دو نوع زبان‌پریشی بود. همچنین در این مطالعه تأثیر یکی از متغیرهای واژگانی یعنی بسامد رخداد واژه بر تعداد پاسخ‌های صحیح و خطاهای معنایی، واجی و حذف مورد بررسی قرار گرفت.

روش: در این پژوهش توصیفی-مقطعی و تحلیلی ماهیت مراحل دستیابی واژگانی در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان مشخص شد. ابزار بررسی مراحل دستیابی واژگانی نامیدن تصاویر بود که بدین منظور در ابتدا اطلاعات هنجار برای این تصاویر تهیه شد. در تهیه‌ی این مجموعه ۲۰۶ فرد سالم (۱۰۲ زن و ۱۰۴ مرد بالای ۴۰ سال) شرکت داشتند. سپس با تحلیل الگوهای نامیدن بر اساس مدل دو مرحله‌ای تعاملی و محاسبه‌ی وزن پارامترهای معنایی و واجی در ۴۵ بیمار (۱۸ زن و ۲۷ مرد) زبان‌پریش روان و ناروان (۲۱ روان و ۲۴ ناروان) و ثبت پتانسیل وابسته به رخداد در ۱۰ بیمار روان و ۱۰ بیمار ناروان ماهیت مراحل آسیب دیده مشخص شد. در تحلیل اطلاعات به دست آمده از درصد، آزمون من ویتنی یو، ضریب همبستگی پارشیال، آزمون ویلکاکسون و شیوه‌ی انتخاب چندگانه استفاده گردید.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از این مطالعه نشان داد که در هر دو گروه بیمار بسامد رخداد خطاهای معنایی بیش از خطاهای دیگر بود. درصد رخداد این خطا در بیماران زبان‌پریش ناروان ۱۳/۵۱٪ و در بیماران روان ۷/۴٪ بود. آزمون من ویتنی یو این تفاوت را معنادار نشان داد ($P < 0.05$) و بیماران زبان‌پریش ناروان مرتکب خطاهای بیشتری می‌شدند. وزن پارامترهای معنایی و واجی نیز نشان داد که بیماران زبان‌پریش ناروان در بازیابی واژه مشکلات بیشتری را نشان می‌دهند. بر اساس شیوه‌ی انتخاب چندگانه مشخص شد که نوع زبان‌پریشی قادر به پیش‌بینی نوع خطا نبوده و تطابقی میان نوع زبان‌پریشی و نوع خطا وجود ندارد. نتایج حاصل از ثبت پتانسیل وابسته به رخداد ($P < 0.05$) نیز این یافته‌ها را تأیید کرد. آزمون همبستگی پارشیال نشان داد که بسامد رخداد واژه با تعداد پاسخ‌های صحیح ($r = 0.332, p < 0.001$) نسبت مستقیم و با خطاهای معنایی ($r = -0.353, p < 0.001$)، واجی ($r = -0.112, p = 0.009$) و حذف ($r = -0.131, p = 0.012$) نسبت معکوس دارد.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد که دو مرحله‌ی دستیابی واژگانی یعنی مرحله‌ی بازیابی واژه و بازیابی واجی در دو گروه بیمار زبان‌پریش آسیب دیده است اما بیماران زبان‌پریش ناروان در بازیابی واژه مشکلات بیشتری دارند. ماهیت زیربنایی اختلال در این دو گروه بیمار متفاوت بود. در این پژوهش تأثیر یکی از متغیرهای واژگانی یعنی بسامد هم مورد بررسی قرار گرفت. مطالعه‌ی کنونی نشان داد که بسامد بر روی پاسخ صحیح و نوع خطا تأثیرگذار است.

واژه‌های کلیدی: دستیابی واژگانی، بازیابی واژه، بازیابی واجی، زبان‌پریشی ناروان، زبان‌پریشی روان، پتانسیل وابسته به رخداد.

فهرست مطالب

ح	فهرست جداول	۱
ذ	فهرست نمودارها	۱
ر	فهرست تصاویر	۱
۱	فصل اول: کلیات پژوهش	۱
۲	۱-۱ مقدمه	۲
۴	۲-۱ بیان مسئله، اهمیت و ضرورت پژوهش	۴
۹	۳-۱ تعریف واژه‌ها و مفاهیم	۹
۹	۱-۳-۱ نامیدن	۹
۹	۲-۳-۱ دستیابی واژگانی	۹
۹	۳-۳-۱ زبان پریشی	۹
۱۰	۱-۳-۳-۱ زبان پریشی ناروان	۱۰
۱۰	۲-۳-۳-۱ زبان پریشی روان	۱۰
۱۱	۴-۳-۱ پتانسیل‌های وابسته به رخداد	۱۱
۱۱	۵-۳-۱ خطا	۱۱
۱۳	۴-۱ اهداف پژوهش	۱۳
۱۳	۱-۴-۱ هدف کلی	۱۳
۱۳	۲-۴-۱ اهداف جزئی	۱۳
۱۴	۳-۴-۱ اهداف کاربردی	۱۴
۱۵	۵-۱ سؤال‌های پژوهش	۱۵
۱۶	فصل دوم: پیشینه‌ی پژوهش	۱۶
۱۷	۱-۲ مقدمه	۱۷

۱۷	۲-۲ مدل‌های دستیابی واژگانی.....
۲۰	۱-۲-۲ مدل دومرحله‌ای تعاملی.....
۲۶	۱-۱-۲-۲ مدل DSMSG.....
۳۰	۳-۲ روش‌های ارزیابی مشکلات دستیابی واژگانی.....
۳۲	۱-۳-۲ تحلیل خطا.....
۳۵	۲-۳-۲ پتانسیل وابسته به رخداد.....
۳۸	۱-۲-۳-۲ مشکلات استفاده از پتانسیل وابسته به رخداد.....
۴۰	۲-۲-۳-۲ پتانسیل وابسته به رخداد و زبان.....
۴۱	۳-۲-۳-۲ برخی از امواج پتانسیل وابسته به رخداد.....
۴۳	۴-۲ تأثیر متغیرهای واژگانی بر دستیابی واژگانی در بیماران زبان‌پریش.....
۴۴	۱-۴-۲ بسامد رخداد واژه.....
۴۶	۲-۴-۲ سن اکتساب.....
۴۷	۳-۴-۲ آشنایی.....
۴۸	۴-۴-۲ طول واژه.....
۴۹	۵-۴-۲ طبقه‌ی واژگانی.....
۵۰	۵-۲ پیشینه‌ی پژوهش.....
۵۸	فصل سوم: روش‌شناسی پژوهش.....
۵۹	۱-۳ مقدمه.....
۵۹	۲-۳ نوع مطالعه.....
۵۹	۳-۳ جامعه و نمونه‌ی آماری.....
۵۹	۴-۳ روش نمونه‌گیری.....
۶۰	۵-۳ معیارهای انتخاب افراد.....
۶۰	۱-۵-۳ معیارهای ورود افراد سالم.....
۶۰	۲-۵-۳ معیارهای خروج افراد سالم.....
۶۱	۳-۵-۳ معیارهای ورود افراد زبان‌پریش.....

- ۳-۵-۴ معیارهای خروج افراد زبان‌پریش..... ۶۲
- ۳-۶ حجم نمونه..... ۶۳
- ۳-۷ متغیرها و نحوه‌ی سنجش آن‌ها..... ۶۴
- ۳-۸ روش جمع‌آوری داده‌ها..... ۶۷
- ۳-۸-۱ روش‌های گردآوری اطلاعات..... ۶۷
- ۳-۸-۲ ابزار گردآوری داده‌ها..... ۶۸
- ۳-۹ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها..... ۷۲
- ۳-۱۰ روش انجام کار..... ۷۳
- ۳-۱۱ ملاحظات اخلاقی..... ۸۳
- فصل چهارم: یافته‌های پژوهش..... ۸۴
- ۴-۱ مقدمه..... ۸۵
- ۴-۲ ویژگی‌های آزمودنی‌ها..... ۸۵
- ۴-۲-۱ ویژگی‌های افراد سالم..... ۸۵
- ۴-۲-۲ ویژگی‌های افراد زبان‌پریش..... ۸۷
- ۴-۲-۳ ترسیم نیمرخ زبانی هر بیمار..... ۹۰
- ۴-۲-۴ تهیه اطلاعات هنجار برای مجموعه تصاویر انتخابی..... ۹۴
- ۴-۳ تعیین و مقایسه میانگین نسبت پاسخ‌های صحیح و خطاهای نامیدن در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان..... ۹۵
- ۴-۴ تعیین مرحله‌ی آسیب دیده در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان..... ۹۹
- ۴-۵ تعیین قدرت پیش‌بینی نوع خطا بر اساس نوع زبان‌پریشی..... ۱۰۱
- ۴-۶ تعیین همبستگی بین بسامد رخداد واژه‌ها و پاسخ‌های صحیح و خطاهای حذف، معنایی و واجی... ۱۰۲
- ۴-۷ تعیین و مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی و دامنه‌ی امواج مغزی در واژه‌های کم بسامد و پربسامد در افراد سالم..... ۱۰۵
- ۴-۸ تعیین و مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی و دامنه‌ی امواج مغزی در افراد سالم و بیماران زبان‌پریش ناروان و روان در واژه‌های کم بسامد..... ۱۰۷

- ۹-۴ تعیین و مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی و دامنه‌ی امواج مغزی در بیماران زبان‌پریش ناروان و روان در واژه‌های کم‌بسامد..... ۱۱۱
- فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری..... ۱۱۳
- ۱-۵ مقدمه..... ۱۱۴
- ۲-۵ مروری بر یافته‌های پژوهش..... ۱۱۴
- ۱-۲-۵ هنجارهای تصاویر انتخابی برای آزمایه‌ی نامیدن تصاویر چیست؟..... ۱۱۴
- ۲-۲-۵ در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان کدام نوع خطا مشاهده می‌شود؟ کدام نوع خطا در این بیماران فراوانی بیشتری دارد؟..... ۱۱۵
- ۳-۲-۵ آیا میانگین نسبت پاسخ‌های صحیح و خطاهای نامیدن در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان متفاوت است؟..... ۱۲۵
- ۴-۲-۵ کدام یک از مراحل دستیابی واژگانی در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان آسیب دیده است؟..... ۱۲۶
- ۵-۲-۵ آیا نوع زبان‌پریشی قادر است خطاهای معنایی، واجی و حذف را پیش‌بینی کند؟..... ۱۲۸
- ۶-۲-۵ آیا همبستگی بین بسامد رخداد واژه‌ها و پاسخ‌های صحیح و نسبت رخداد خطاهای نامیدن در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان مشاهده می‌شود؟..... ۱۲۹
- ۷-۲-۵ آیا میانگین زمان نهفتگی و دامنه‌ی امواج مغزی در واژه‌های کم‌بسامد و پربسامد در افراد سالم تفاوتی دارد؟..... ۱۳۱
- ۸-۲-۵ آیا میانگین زمان نهفتگی و دامنه‌ی امواج مغزی در بیماران زبان‌پریش ناروان، روان و افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد تفاوتی دارد؟..... ۱۳۳
- ۹-۲-۵ آیا میانگین زمان نهفتگی و دامنه‌ی امواج مغزی در واژه‌های کم‌بسامد در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان متفاوت است؟..... ۱۳۶
- ۳-۵ نتیجه‌گیری..... ۱۳۷
- ۴-۵ محدودیت‌ها..... ۱۴۰
- ۵-۵ پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی..... ۱۴۱
- فهرست منابع..... ۱۴۲
- پیوست‌ها..... ۱۵۴

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱-۴ میانگین و انحراف معیار سن و سنوات تحصیلی افراد سالم شرکت کننده در تهیه‌ی اطلاعات
هنجار برای تصاویر به تفکیک جنسیت.....۸۶
- جدول ۲-۴ میانگین و انحراف معیار سن و سنوات تحصیلی افراد سالم شرکت کننده در ثبت پتانسیل
وابسته به رخداد به تفکیک جنسیت.....۸۶
- جدول ۳-۴ میانگین و انحراف معیار متغیرهای سن، میزان تحصیلات و زمان سپری شده از حادثه و فراوانی
شدت و نوع زبان‌پریشی به تفکیک جنسیت.....۸۸
- جدول ۴-۴ میانگین و انحراف معیار متغیرهای سن، میزان تحصیلات و زمان سپری شده از حادثه و فراوانی
شدت و نوع زبان‌پریشی به تفکیک جنسیت در افراد شرکت کننده در ثبت پتانسیل وابسته به رخداد.....۸۹
- جدول ۵-۴ مشخصات زمینه‌ای ۴۵ شرکت کننده‌ی زبان‌پریش.....۹۰
- جدول ۶-۴ شاخص‌های مرکزی و پراکندگی محاسبه شده در ۲۷۲ تصویر.....۹۴
- جدول ۷-۴ همبستگی محاسبه شده بین توافق نام، توافق تصویر و شاخص H در ۲۷۲ تصویر.....۹۴
- جدول ۸-۴ تعداد و درصد رخداد پاسخ صحیح و خطاهای نامیدن در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان.....۹۶
- جدول ۹-۴ مقایسه‌ی میانگین نسبت پاسخ‌های صحیح و خطاهای نامیدن در زبان‌پریشی روان و ناروان.....۹۷
- جدول ۱۰-۴ تعداد و درصد انواع خطاهای معنایی در بیماران زبان‌ان و ناروان.....۹۸
- جدول ۱۱-۴ مقایسه‌ی میانگین نسبت انواع خطاهای معنایی در زبان‌پریشی روان و ناروان.....۹۸
- جدول ۱۲-۴ مرحله‌ی آسیب دیده در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان بر اساس نوع
خطا.....۹۹
- جدول ۱۳-۴ وزن پارامتر معنایی و پارامتر واجی محاسبه شده در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان
.....۱۰۰
- جدول ۱۴-۴ مقایسه‌ی وزن پارامتر معنایی و پارامتر واجی محاسبه شده در گروه بیماران زبان‌پریش روان و
ناروان.....۱۰۱
- جدول ۱۵-۴ معیارهای برازش مدل.....۱۰۲

جدول ۴-۱۶ بر آورد پارامترها و نسبت احتمال رخداد خطای معنایی، واجی و حذف بر اساس شیوهی انتخاب چندگانه	۱۰۲
جدول ۴-۱۷ ضریب همبستگی بین لگاریتم بسامد و پاسخ‌های صحیح و خطاهای حذف، معنایی و واجی	۱۰۵
جدول ۴-۱۸ مقایسه‌ی میانگین دامنهی امواج در واژه‌های کم‌بسامد و پربسامد در افراد سالم.....	۱۰۶
جدول ۴-۱۹ مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی در واژه‌های کم‌بسامد و پربسامد در افراد سالم.....	۱۰۶
جدول ۴-۲۰ مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی در محدوده‌ی ۱۷۰ تا ۲۱۰ میلی‌ثانیه در افراد زبان‌پریش ناروان و افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۰۷
جدول ۴-۲۱ مقایسه‌ی میانگین دامنه در محدوده‌ی ۱۷۰ تا ۲۱۰ میلی‌ثانیه در افراد زبان‌پریش ناروان با افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۰۸
جدول ۴-۲۲ مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی در محدوده‌ی زمانی ۳۱۰ تا ۳۷۰ در افراد زبان‌پریش ناروان و افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۰۸
جدول ۴-۲۳ مقایسه‌ی میانگین دامنه در محدوده‌ی زمانی ۳۱۰ تا ۳۷۰ در افراد زبان‌پریش ناروان و افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۰۹
جدول ۴-۲۴ مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی در محدوده‌ی ۲۰۰ تا ۲۵۰ در افراد زبان‌پریش روان و افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۰۹
جدول ۴-۲۵ مقایسه‌ی میانگین دامنه‌ی در محدوده‌ی ۲۰۰ تا ۲۵۰ در افراد زبان‌پریش روان با افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۱۰
جدول ۴-۲۶ مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی در محدوده‌ی ۳۵۰ تا ۴۰۰ در افراد زبان‌پریش روان و افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۱۰
جدول ۴-۲۷ مقایسه‌ی میانگین دامنه‌ی در محدوده‌ی ۳۵۰ تا ۴۰۰ در افراد زبان‌پریش روان و افراد سالم در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۱۰
جدول ۴-۲۸ مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی در محدوده‌ی زمانی ۱۷۰ تا ۲۵۰ در افراد زبان‌پریش ناروان و روان در واژه‌های کم‌بسامد.....	۱۱۱

جدول ۴-۲۹ مقایسه‌ی میانگین دامنه در محدوده‌ی زمانی ۱۷۰ تا ۲۵۰ در افراد زبان‌پریش ناروان و روان

در واژه‌های کم‌بسامد. ۱۱۱

جدول ۴-۳۰ مقایسه‌ی میانگین زمان نهفتگی در محدوده‌ی ۲۹۰ تا ۳۵۰ در افراد زبان‌پریش ناروان و روان

در واژه‌های کم‌بسامد. ۱۱۲

جدول ۴-۳۱ مقایسه‌ی میانگین دامنه‌ی در محدوده‌ی ۲۹۰ تا ۳۰۰ در افراد زبان‌پریش ناروان و افراد سالم

در واژه‌های کم‌بسامد. ۱۱۲

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۴ ارتباط بین بسامد رخداد واژه و خطای حذف در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان.....۱۰۳
- نمودار ۲-۴ ارتباط بین بسامد رخداد واژه و خطای معنایی در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان.....۱۰۳
- نمودار ۳-۴ ارتباط بین بسامد رخداد واژه و خطای واجی در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان.....۱۰۴
- نمودار ۴-۴ ارتباط بین بسامد رخداد واژه و پاسخ‌های صحیح در بیماران زبان‌پریش روان و ناروان.....۱۰۴

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۲ مدل فرضی دستیابی واژگانی در افراد سالم..... ۲۲
- شکل ۲-۲ زمان نهفتگی و دامنه‌ی موج N100..... ۳۸
- شکل ۵-۱ مدل شبکه‌ی زنجیره‌ای معنایی کالینز و کولین..... ۱۱۷
- شکل ۵-۲ مدل فرضی دستیابی واژگانی در افراد زبان‌پریش ناروان..... ۱۳۷
- شکل ۵-۳ مدل فرضی دستیابی واژگانی در افراد زبان‌پریش روان..... ۱۳۸

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

نامیدن جنبه‌ی اصلی و اساسی زبان است. در گفتار سالم و روان، در هر ثانیه ۱ تا ۳ واژه بازیابی می‌شود. جالب توجه آن است که این تعداد از بین هزاران واژه‌ی موجود در گنجینه‌ی واژگانی^۱ انتخاب می‌شوند. تسانگ^۲ ولی^۳ (۱) پیشنهاد کرده‌اند که نامیدن با کشف محرک شروع شده و با یافتن واژه‌ی که بازنمایی شیء مورد نظر است، ادامه می‌یابد تا در نهایت واژه‌ی مناسب تولید شود. می‌توان گفت که تولید واژه در پاسخ به یک محرک تصویری تا قبل از شروع تولید^۴، حداقل شامل مراحل پردازشی زیر است: فعال شدن دانش ساختاری ذخیره در مورد ظاهر موضوع^۵؛ فعال شدن اطلاعات معنایی؛ بازیابی واژه^۶ و رمزگذاری واجی (۲)^۷.

در هنگام نامیدن، تداخلی بین سیستم‌های درونداد حسی^۸، حافظه^۹ و برونداد حرکتی^{۱۰} رخ می‌دهد (۳). اولین مرحله در نامیدن یک محرک تصویری، بازشناسی ویژگی‌های ظاهری محرک و رمزگذاری این ویژگی‌ها است که سبب فعال شدن ویژگی‌های معنایی محرک می‌شود. این فرایند با دریافت نور توسط چشم و انتقال آن به شبکیه^{۱۱} شروع می‌گردد. گیرنده‌ها و نورون‌های شبکیه، پیام‌های بینایی را به عصب بینایی و دستگاه بینایی می‌فرستند. عصب بینایی از طریق جسم زانویی کناری^{۱۲} به کورتکس اولیه و ارتباطی بینایی می‌رود که برای شناسایی شیء لازم است. اطلاعات از این

-
1. *Mental Lexicon*
  2. *Tsang*
  3. *Lee*
  4. *Articulation*
  5. *Object Appearance*
  6. *Lexical Retrieval*
  7. *Phonological Encoding*
  8. *Sensory Input*
  9. *Memory*
  10. *Motor Output*
  11. *Retina*
  12. *Lateral Geniculate*

مناطق به لوب خلفی تمپورال و لوب خلفی پری‌تال می‌روند. شناسایی و بازشناسی شیء و درک فضایی آن در این مناطق وقوع می‌یابد.

دومین مرحله، انتخاب بازنمایی زبانی محرک است. این مرحله که تحت عنوان دستیابی واژگانی^۱ مورد بررسی قرار می‌گیرد، با دریافت اطلاعات حسی توسط حافظه شروع می‌شود. اولین مرحله در دستیابی واژگانی، دستیابی به لِمّا^۲ یا بازیابی واژه^۳ و مرحله‌ی دوم دستیابی واجی^۴ است. بر اساس ویژگی‌های معنایی فعال شده، لِمّا فعال شده و پس از آن مختصات واجی آن تعیین می‌شود. مختصات واجی شامل رمزگذاری واجی، انتخاب تعداد هجاها، اجها و وزن واژه‌ی هدف است. مطالعات مختلف نشان می‌دهند که شیار خلفی قدامی تمپورال و بخش پایینی کورتکس پری‌فرونتال نقش عمده‌ای در پردازش معنایی و واجی دارند (۴).

سومین مرحله، پردازش حرکتی است. در این مرحله مختصات آوایی و حرکتی واژه‌ی هدف انتخاب و در حین پردازش حرکتی، برنامه‌ی حرکتی عضلات نیز تعیین می‌شود. پردازش حرکتی در شیار پرسنترال اتفاق می‌افتد. مناطقی از این شیار که در پردازش حرکتی دخیل هستند عبارت است از منطقه‌ی بروکا، منطقه‌ی حرکتی اولیه، منطقه‌ی پری‌موتور، منطقه‌ی حرکتی مکمل (۵).

مشکل در نامیدن نوعی نقص زبانی است که فرد مبتلا در حین برونداد کلامی، ناتوان از یافتن واژه‌هاست. مشکل نامیدن ممکن است به دلیل نقص در هر کدام از مراحل فوق رخ دهد. مشکلات نامیدن شایع‌ترین اختلال در کارکردهای زبانی، پس از ضایعات مغزی است. این نقص، بر اساس آنکه کدام مرحله از نامیدن مختل باشد، متفاوت است. یکی از انواع ضایعات مغزی، زبان‌پریشی^۵ است. زبان‌پریشی نقص اکتسابی در پردازش زبان نمادین است (۶). نقایص واژه‌یابی اصلی‌ترین و ماندگارترین

---

1. Lexical Access
2. Lemma Access
3. Word Access
4. Phonological Access
5. Aphasia